

TOESPRAAK JOS VAN DEN PUTTE, voorgedragen door zijn zoon Jef van den Putte Dodenherdenking 2024

In de nacht van woensdag 21 op donderdag 22 juni 1944 was het onrustig in de hemel boven Riethoven. Sommige families zoals de familie van Otten op Broekhoven haalden de kinderen uit bed vanwege de gevaarlijke situatie. Anderen sliepen rustig door, zoals de familie Goorman op Walik. Kleine Maria van Otten zag een brandend vliegtuig laag over hun huis voorbijvliegen in de richting van Walik. Een moment later schrok André Goorman wakker van een enorme knal vlak achter het bos. Stukken van de neergestorte Lancaster lagen de volgende dag in hun tuin.

Jongens van de andere kant van de wereld hadden zich gemeld om ons te bevrijden van het schrikbarend Nazibewind. Uit Amerika, Australië, Zuid-Afrika, Canada, Nieuw-Zeeland, Engeland: ze kwamen voor ons. Ze bemanden vliegtuigen om Duitse doelen te bestoken en sommigen werden neergeschoten. Om te sterven op vreemde grond in de meest vreselijke omstandigheden. Dat gebeurde ook hier op Walik. Dappere jongemannen verloren hun leven. Edwin Albert Canty, Ronald Edgar Clay, en John Reuben Vowles uit Australië. Walter Marshall Crook, Louis Joseph Parick McCoy, Eric Norris en Ernest George Scott uit Engeland.

Dat is één kant van de medaille. Die medaille heeft ook een andere kant. De doelen die ze probeerden te bombarderen waren vaak militaire complexen of fabrieken. Maar even vaak werden, bewust of onbewust, steden het doelwit, en daarmee ook de mensen die er woonden, mannen, vrouwen, kinderen, onschuldig aan het Nazi-geweld. Maar slachtoffer van de bommen.

Daarmee komen onmiddellijk de beelden boven van Gaza, de afgelopen maanden dagelijks op tv. Platgebombardeerde huizen, duizenden doden en gewonden onder het puin: mannen, vrouwen, kinderen: meestal onschuldig aan het geweld van Hamas, maar slachtoffer van de Israëlische bommen.

Voor de Israëli's zijn de soldaten die de vliegtuigen bemannen helden. Ze wreken de onschuldige mannen, vrouwen en kinderen die slachtoffer werden van een beestachtige aanval. Voor de Palestijnen zijn het verschrikkelijke moordenaars van onschuldige mensen.

Dichterbij in Oekraïne gebeurt hetzelfde. Onschuldige mensen werden het slachtoffer van agressie die geen enkele rekening houdt met mensen: mannen, vrouwen, kinderen. Het is ten hemel schreiend dat dit vandaag de dag nog gebeurt, alsof het niet anders zou kunnen.

Als wij vandaag de doden herdenken uit de oorlog van 40-45, dan kunnen we dat niet doen zonder tegelijk de doden te herdenken die nu vallen, elke dag, elke nacht. Hoe kunnen we nog naar het journaal kijken zonder dat de tranen in onze ogen springen van woede en machteloos verdriet. Als je ouders in wanhoop ziet en kinderen zo ziet lijden.

Vroeger konden we nog bidden en geloven dat het zou helpen. Nu staan we met lege handen. Zo lijkt het niet alleen, maar zo is het ook.

Wat moeten we doen? Wat kunnen we doen?

Vandaag eren we de mannen die hier de dood vonden en die hebben geholpen ons te bevrijden uit een verschrikkelijke dictatuur. Zij waren moedig. Ze hadden de moed om te doen wat ze nodig en rechtvaardig vonden. Die moed zou ik ons allen gunnen in situaties waarin macht en agressie op ons pad komen. Zou ik mijn mooie leventje willen opgeven als het nodig was?

Als ik erover nadenk gaat het meestal zo dat oorlogen ontstaan met een ideëel motief. Dat is dan zo heilig dat alles eraan ondergeschikt moet worden gemaakt. En dan worden alle middelen geoorloofd, voor dat éne heilige doel. Ook onmenselijk geweld en het opofferen van onschuldige mensen.

Wij, zoals we hier staan, hebben weinig invloed op de beslissingen van onze regeringen. Al zouden we ons altijd moeten verzetten tegen partijen die zich niet uitdrukkelijk tegen geweld en agressie keren. Maar we kunnen in ons eigen leven wel keuzes maken. We kunnen meelopen in een trend van steeds meer willen voor onszelf, ons eigenbelang. We kunnen er ook voor kiezen om betrokken te blijven bij anderen en niet mee te doen aan de ik-gerichte trends in onze tijd. Wat dat inhoudt zal voor iedereen anders zijn. Maar we kunnen er elkaar wel bij helpen.

Ik zou niet weten wat we anders moeten doen als we de dodenherdenking van vandaag serieus nemen. Als we de dood van deze jongemannen serieus nemen. Laat ons zorgvuldig met elkaar omgaan, en ook in ons eigen leven de zwaarden van egoïsme en haat omsmelten tot ploegen van liefde.

Jos